

حکمت مشایی

تحریر

الالہیات من کتاب الشفاء

شیخ الرئیس ابن سینا

www.ketab.ir

۱

دکتر غلامرضا رحمانی

مجمع ذخائر اسلامی

1401 هـ ش - 2022 م

کلیه حقوق این اثر تحت قانون کپی رایت بوده و ترجمه یا چاپ تمام یا بخشی از مطالب آن و نیز درج تمام یا بخشی از آنها در ضمن بانکهای اطلاعاتی و تهیه برنامه‌های رایانه‌ای یا استفاده مطالب در اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و دیگر ابزار و ادوات، به هر نحوی، بدون اجازه قبلی ناشر بصورت کتبی، ممنوع می‌باشد.

©2022 MAJMA AL-DAKAIR AL-ISLAMYYAH,

All rights reserved, No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, internet, photo print, microfilm, CDs or any other means without written permission from the publisher

مجمع ذخائر اسلامی - قم، ایران

این کتاب و دهها کتاب با موضوعات مشابه را از فروشگاه الفهرست تهیه کنید:

www.alfehrest.com

9786223040603

www.ketab.ir

حکمت مشایی

مؤلف: دکتر غلامرضا رحمانی

چاپ: هوشنگی / صحافی: نفیس

نشر: مجمع ذخائر اسلامی - قم

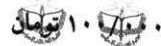
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۰۴-۰۶۰-۳

نوبت چاپ: ۱۴۰۱ هـ.ش (۲۰۲۲م)

شمارگان: ۱۰۰

ارتباط با ناشر: قم: خیابان طالقانی (آذر) - کوی ۲۳ - پلاک ۱ - مجمع ذخائر اسلامی

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۱۳۷۴۰ +۹۸ دورنگار: ۰۱۱۱۹ +۹۸ ۲۵۳۷۷۰۱۱۱۹ واتساب: ۰۲۵۳۷۷۱۳۷۴۴ +۹۸ (۰۹۸)

سرشناسه	: رحمتی، غلامرضا، ۱۳۴۳ -
عنوان قراردادی	: الشفاء. الهیات. فارسی. برگزیده
عنوان و نام پدیدآور	: حکمت مشایی: تحریر الاهیات من کتاب الشفاء شیخ الرنيس ابن سینا/غلامرضا رحمتی.
مشخصات نشر	: قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۴۷۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۳۰۴-۰۶۰-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	: تحریر الاهیات من کتاب الشفاء شیخ الرنيس ابن سینا.
موضوع	: ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ ق. الشفاء. الهیات - نقد و تفسیر
موضوع	: فلسفه اسلامی - متون قدیمی تا قرن ۱۴
	: th century ۲۰ Islamic philosophy -- Early works to
	: ما بعد الطبیعه - متون قدیمی تا قرن ۱۴
	: th century ۲۰ Metaphysics -- Early works to
	: ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ ق. الشفاء. برگزیده. شرح
	: ۵۲۱BBR
	: ۱/۱۸۹
	: ۸۹۲۵۳۰۸
	: فیبا
شناسه افزوده	
رده بندی کنگره	
رده بندی دیویی	
شماره کتابشناسی ملی	
اطلاعات رکورد	
کتابشناسی	

فهرست مطالب

۲۹	مقدمه
۳۱	انحصار حمد برای خدا
۳۲	دروود بر پیامبر اسلام حضرت محمد(ص)
۳۲	دروود بر خاندان پیامبر اسلام(ص)
۳۳	الهیات شفا
۳۹	المقالة الأولى و فیها ثمانية فصول
۴۱	الفصل الأول فی ابتداء طلب موضوع الفلسفة الأولى لتتین اینته فی العلوم
۴۱	ورود به مباحث حکمی
۴۱	تقسیم فلسفه
۴۳	تفاوت بین فلسفه نظری و عملی
۴۳	مطلوب فلسفه نظری
۴۴	حصول عقل بالفعل
۴۴	غایت فلسفه نظری
۴۴	غایت فلسفه عملی
۴۵	امر اول؛ استکمال قوه نظری
۴۵	امر دوم؛ استکمال قوه نظری از طریق اخلاق
۴۵	نتیجه بحث غایت فلسفه
۴۶	تقسیم فلسفه نظری
۴۹	موضوع فلسفه طبیعی
۵۰	مسائل فلسفه طبیعی
۵۱	موضوع فلسفه تعلیمی

- مسائل فلسفه تعلیمی ۵۱
- اخذ نشدن نوع خاصی از ماده و یا قوه حرکت در تعریف علوم ریاضی ۵۱
- مسائل فلسفه الهی ۵۲
- اشاره به موضوع فلسفه الهی ۵۳
- دلیل پرداختن به تعیین موضوع فلسفه الهی ۵۳
- فلسفه اولی؛ فلسفه حقیقی ۵۳
- افضلیت حکمت ۵۴
- اصحیت و اثنیت حکمت از لحاظ معرفت ۵۵
- علم به علل نخستین بودن حکمت ۵۵
- حدود و صفات سه گانه حکمت ۵۵
- اختصاص صفات سه گانه حکمت به یک فن ۵۶
- شروع به پرداختن به موضوع فلسفه اولی ۵۶
- قول به موضوعیت وجود خدا برای فلسفه ۵۷
- بطلان قول به موضوعیت وجود خدا برای فلسفه ۵۷
- اثبات استحاله موضوعیت وجود خدا برای فلسفه ۵۷
- عدم جواز مسلم انگاشتن وجود خدا در فلسفه ۵۸
- اثبات عدم جواز مسلم انگاشتن وجود خدا در فلسفه ۵۸
- وجه بطلان شق اول ۵۹
- وجه بطلان شق دوم ۵۹
- نتیجه برهان ۶۰
- انحصار اثبات وجود خدا در فلسفه اولی ۶۱
- تقریر برهان ۶۱
- بحث از وجود خدا در طبیعیات ۶۱
- قول به موضوعیت اسباب قصوا برای فلسفه ۶۲
- جهات نظر در اسباب قصوا ۶۳
- بطلان احتمال دوم ۶۳
- وجوه بطلان احتمال دوم ۶۴

فهرست مطالب ۷

۶۴	وجه اول
۶۵	وجه دوم
۶۵	اشکال بر اثبات اسباب و علل
۶۶	پاسخ
۶۷	نتیجه بررسی وجه احتمال دوم
۶۷	بطلان احتمال سوم
۶۷	بطلان احتمال چهارم
۶۸	بطلان احتمال اول
۶۹	نتیجه؛ بطلان قول به موضوعیت اسباب قصوا برای فلسفه اولی
۷۱	الفصل الثانی فی تحصیل موضوع هذا العلم
۷۱	ضرورت تعیین موضوع فلسفه اولی
۷۱	طرق تحصیل و تعیین موضوع فلسفه اولی
۷۳	بررسی علم طبیعی
۷۴	بررسی علوم تحت علم طبیعی
۷۵	بررسی علم اخلاق
۷۵	بررسی علم ریاضی
۷۶	بررسی علوم تحت ریاضیات
۷۶	بررسی علم منطق
۷۷	انحصار علوم در طبیعیات، اخلاقیات، ریاضیات، منطقیات و الهیات
۷۹	مرحله دوم
۷۹	جایگاه بررسی هستی موضوعات علوم
۸۰	عدم تعلق جوهر بما هو جوهر به ماده
۸۱	عدم تعلق عدد بما هو عدد به محسوسات
۸۱	معانی مقدار
۸۲	معنای اول
۸۲	معنای دوم
۸۲	تفاوت معانی اول و دوم

۸۲	استحاله مفارقت معانی اول و دوم
۸۲	مبدئیت معنای اول مقدار برای اجسام طبیعی
۸۳	اشکال بر بررسی صورت جسمیه در فلسفه اولی
۸۳	پاسخ
۸۴	نظر به جهت وجود و عوارض مقدار در معنای دوم
۸۴	خروج موضوع منطوق از محسوسات
۸۵	مرحله سوم
۸۵	تعیین فلسفه اولی به عنوان جایگاه امور غیر متعلق به محسوسات
۸۵	تعیین موضوع فلسفه اولی
۸۷	طریق دوم
۸۷	وجه اول
۸۷	امور مشترک در علوم
۸۸	خصوصیات امور فلسفی
۸۸	خاصیت اول
۸۹	خاصیت دوم
۸۹	خاصیت سوم
۸۹	خاصیت چهارم
۹۰	خاصیت پنجم
۹۰	نتیجه وجه اول
۹۰	وجه دوم
۹۱	تحصیل و تعیین مطالب فلسفه اولی
۹۲	قسم اول
۹۳	قسم دوم
۹۳	اشکال بر موضوعیت موجود بما هو موجود برای فلسفه اولی
۹۴	پاسخ
۹۴	عارض ذاتی بودن مبدئیت برای موجود
۹۵	دلیل اول

۹	فهرست مطالب
۹۵	دلیل دوم
۹۵	بعضیت مبدئیت مبدأ
۹۶	مبادی در علوم جزئی
۹۶	اجزای فلسفه اولی
۹۶	جزء اول
۹۷	جزء دوم
۱۰۰	جزء سوم
۱۰۰	مباحث فلسفه اولی
۱۰۱	مسائل فلسفه اولی
۱۰۱	علم مطلوب در صنعت فلسفه
۱۰۲	تعاریف و توصیفات فلسفه اولی
۱۰۲	تعریف و تمجید اول
۱۰۲	تعریف و تمجید دوم
۱۰۳	تعریف و تمجید سوم
۱۰۳	تعریف و تمجید چهارم
۱۰۴	صدق تعریف علم الهی بر فلسفه اولی
۱۰۴	اشکال
۱۰۴	پاسخ
۱۰۵	تقسیم مباحث فلسفه اولی
۱۰۵	قسم اول
۱۰۵	قسم دوم
۱۰۶	قسم سوم
۱۰۶	اشتراک قسم اول تا سوم
۱۰۶	قسم چهارم
۱۰۷	جهت بحث از امور مادی در فلسفه اولی
۱۰۷	تطبیق جهت بحث از ماده در ریاضیات و فلسفه اولی
۱۰۸	غرض در فلسفه اولی

- ۱۰۸ مشارکت و مخالفت فلسفه اولی با جدل و سفسطه
- ۱۰۹ وجه مشارکت فلسفه اولی با جدل و سفسطه
- ۱۰۹ وجه مخالفت فلسفه اولی با جدل و سفسطه
- ۱۱۰ وجه مخالفت فلسفه اولی با جدل
- ۱۱۰ وجه مخالفت فلسفه اولی با سفسطه
- ۱۱۱ الفصل الثالث فی منفعة هذا العلم و مرتبته و اسمه
- ۱۱۱ نافع و منفعت
- ۱۱۲ معانی و اقسام منفعت علوم
- ۱۱۲ بیان تقسیم اول منافع علوم
- ۱۱۳ بیان تقسیم منفعت به معنای معونه
- ۱۱۳ بیان منفعت مطلق
- ۱۱۴ بیان منفعت خاص
- ۱۱۴ غایت بودن علم منفع در منفعت به معنای خاص
- ۱۱۴ منفعت فلسفه
- ۱۱۵ تقسیم منفعت مطلق
- ۱۱۵ قسم اول
- ۱۱۶ قسم دوم
- ۱۱۶ قسم سوم
- ۱۱۶ اسامی قسم سوم
- ۱۱۷ قرابت منفعت خاص با خدمت
- ۱۱۷ عدم شباهت افاده و خدمت در منفعت مطلق
- ۱۱۷ تغایر انواع سه گانه منفعت مطلق
- ۱۱۷ منفعت فلسفه اولی به علوم جزئی
- ۱۱۸ تشبیه منفعت فلسفه اولی
- ۱۱۹ نسبت فلسفه اولی با علوم جزئی
- ۱۱۹ مرتبه فلسفه اولی در تعلم
- ۱۲۰ وجه تأخر تعلم فلسفه اولی بر طبیعیات

مقدمه

کتاب پیش روی خواننده محترم و گرامی تحریر کتاب الهیات شفا است. در تحریر کتاب مزبور از ترجمه‌ها و شروح مختلف الهیات به ویژه «الاهیات من کتاب الشفاء» تحقیق، تصحیح و تعلیق علامه حسن زاده آملی، «شرح الهیات شفا» تألیف علامه مصباح یزدی و ترجمه «الهیات از کتاب شفا» از دکتر ابراهیم دادجو بسیار بهره برده‌اند به طوری مستقیماً از شرح و ترجمه مزبور استفاده نموده‌اند و در پایان هر فصل در پاورقی به صفحات مورد استفاده آنها اشاره کرده‌اند و سرانجام باید اعتراف نمایم که اگر شروح و ترجمه‌های کتاب الهیات بالاخص ترجمه «الهیات از کتاب شفا» دکتر ابراهیم دادجو نمی‌بود بنده دست به تحریر کتاب الهیات نمی‌زدم فلذا ثوابی از تحریر کتاب حاضر را نثار محضر نورانی همه نویسندگان و محققانی که از آثارشان در تألیف کتاب حاضر به‌رمند شده‌اند به ویژه علامه مصباح یزدی و دکتر ابراهیم دادجو می‌نمایم.